

† Timotei Prahoveanul
Episcop-vicar al
Arhiepiscopiei Bucureștilor

Așezămintele românești de la Ierusalim, Iordan și Ierihon. *Trecut și prezent*

CUPRINS

<i>Cuvânt înainte</i>	5
<i>În loc de argument</i>	
Un pelerinaj închinat celui care stăpânește peste toate	11
Preocupările Bisericii Ortodoxe Române de înființare a unui așezământ românesc la Locurile Sfinte	21
<i>Inițiative particulare pentru un așezământ românesc în Țara Sfântă</i>	21
<i>Colectarea de mijloace bănești de către Comitetul de inițiativă</i>	29
<i>Cumpărarea terenului și înaintarea actelor de proprietate către Sfântul Sinod</i>	38
<i>Trecerea dreptului de proprietate a terenului în Administrația Casei Bisericii</i>	56
<i>Cercetarea modului de lucru a Comitetului de inițiativă și justificarea sumelor colectate</i>	57
<i>Constituirea unui nou Comitet de inițiativă pentru o biserică română la Ierusalim</i>	65
<i>Încetarea și apoi reluarea demersurilor pentru o biserică românească la Locurile Sfinte</i>	67
<i>Vizita Patriarhului Miron Cristea la Locurile Sfinte</i>	73
<i>Călătoria arhimandritului Filaret Jocu în Orientul ortodox</i>	77
<i>Misiunea episcopului Visarion al Hotinului la Patriarhia Ierusalimului.</i>	
<i>Noi demersuri privind un loc la Ierusalim</i>	82
<i>Alte demersuri pentru un Așezământ românesc la Locurile Sfinte</i>	95
Așezământul românesc de la Ierusalim	102
<i>Transcrierea titlului de proprietate a terenului pe numele Patriarhiei Române</i>	102

<i>Ieromonahul Gherasim Luca la Ierusalim și strângerea de fonduri</i>	114
<i>Colecta organizată de Consiliul Central Bisericesc</i>	120
<i>Construcția căminului și a bisericii românești</i>	127
<i>Rechiziționarea căminului de către autoritățile din Ierusalim</i>	145
<i>Demersuri pentru scoaterea căminului de sub rechiziție</i>	156
<i>Preluarea imobilului de către reprezentantul Patriarhiei Române</i>	175
<i>Sfințirea bisericii</i>	186
<i>Extinderea și modernizarea căminului</i>	186
Schitul românesc Sfântul Ioan Botezătorul de la Iordan	193
<i>Primele demersuri pentru întemeierea unui așezământ românesc pe valea Iordanului. Achiziționarea terenului</i>	210
<i>Amenajarea grădinii de la Iordan</i>	216
<i>Ceremonia punerii pietrei de temelie a bisericii de la Iordan</i>	230
<i>Construcția bisericii românești de la Iordan</i>	240
<i>Înzestrarea și pictarea bisericii</i>	244
<i>Demersuri privind învoirea canonică pentru sfințirea bisericii</i>	247
<i>Închiderea schitului</i>	247
<i>Posibilitatea redeschiderii schitului de la Iordan</i>	251
Așezământul românesc de la Ierihon	253
<i>Transcrierea proprietății pe numele Patriarhiei Române</i>	261
<i>Extinderea proprietății</i>	272
<i>Întocmirea proiectului</i>	278
<i>Inaugurarea lucrărilor</i>	281
<i>Construirea Așezământului</i>	296
<i>Conflictul cu Patriarhia Ierusalimului</i>	308
Viețuitori români în Țara Sfântă	316
<i>Viețuitori români la Așezământul de la Ierusalim</i>	327
<i>Viețuitori români la schitul de la Iordan</i>	344
<i>Ieromonahul Ioan Iacob</i>	344

Ieromonahul Juvenalie Străinul	353
Arhimandritul Paulin Popescu.....	360
Ieromonahul Damian Stogu.....	365
Ierodiaconul Veniamin Trifan	367
Călugărițe românce viețuitoare la schitul de la Iordan	368
<i>Viețuitori români la Așezământul de la Ierihon</i>	371
Delegați patriarhali în Palestina și superiori (apocrisiarhi) ai	
Așezămintelor românești din Țara Sfântă	375
<i>Delegați patriarhali</i>	<i>375</i>
Protosinghelul Gherasim Luca (1930-1956).....	375
Ieromonahul Varlaam Chiriță (1 aprilie 1937-1 februarie 1938)	381
Monahul Inochentie Moisiu (1939-1947).....	386
<i>periorii așezămintelor românești de la Locurile Sfinte</i>	<i>389</i>
Arhimandritul Victorin Ursache (1947-1956)	390
Arhimandritul Lucian Florea (1963-1974).....	396
Arhimandritul Vasile Costin (1975-1979).....	398
Arhimandritul Pimen Zainea (12 ianuarie-31 octombrie 1978).....	400
Arhimandritul Vasile Cornilă (1980-1982)	402
Arhimandritul Teofil Panait (1982-1985).....	404
Arhimandritul Irineu Ilie Gavriil (1986-1988)	406
Arhimandritul Irineu Chiorbeja (1988-1989).....	409
Arhimandritul Irineu Pop (1989-1990)	411
Arhimandritul Vincentiu Grifoni (1990-1994).....	413
Arhimandritul Ioan Selejan (1 februarie-12 iulie 1994).....	416
Arhimandritul Ieronim Crețu (1994 -2014).....	417
Arhimandritul Timotei Aioanei	419
Arhimandritul Teofil Anăstăsoaie.....	420
Pelerinajul - dimensiune a spiritualității ortodoxe	421
<i>Țara Sfântă: loc de venerare și pelerinaj pentru creștini</i>	<i>423</i>
<i>Mărturii ale unor pelerini români la Locurile Sfinte</i>	<i>425</i>

Ierarhi ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.....	426
Monahi și clerici de mănăstire.....	435
Clerici de mir și profesori de teologie	441
Personalități ale vieții publice românești	463
Oameni de cultură și artă	466
Alți închinători la Locurile Sfinte	473
Concluzii	481
Bibliografie	489
Anexa foto	499

PREOCUPĂRILE BISERICII ORTODOXE ROMÂNE DE ÎNFIINȚARE A UNUI AȘEZĂMÂNT ROMÂNESC LA LOCURILE SFINTE

Preocupările privind întemeierea unui cămin românesc și a unei biserici la Ierusalim sunt relativ recente, datând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. În Evul Mediu, când legăturile dintre Patriarhia Ierusalimului și Țările Române erau strânse, românii ajutau acest patriarhat cu moșii și mănăstiri închinare, dar nu aveau ca obiectiv, în acel context istoric, când încă nu existau bisericile naționale, întemeierea unor așezăminte proprii.

Pelerinii români n-au lipsit niciodată de pe cărările biblice, titlul de *hagiu* fiind unul de mare cinste. Închinătorii români la Sfântul Mormânt au fost menționați din vechime, voievozii noștri, boierii și, mai târziu, negustorii acordând ajutoare din evlavia lor creștinească, fiind încredințați că Sfântul Mormânt și toate Locurile Sfinte formează un patrimoniu comun al Ortodoxiei întregi, nu al unei națiuni oarecare. Și aceasta pentru că nu se cunoștea principiul naționalităților, o idee care prinde contur abia la sfârșitul secolului al XVIII-lea. În acest context istoric și politic al timpurilor moderne, sunt documentate, de la mijlocul secolului al XIX-lea, primele încercări ale românilor de a întemeia un cămin și un locaș de închinare propriu la Locurile Sfinte.

Inițiative particulare pentru un așezământ românesc în Țara Sfântă

O primă inițiativă privind un așezământ românesc în Țara Sfântă aparține călugărilor moldoveni Irinarh Roset și Nectarie Banu, ucenicul său, monahi plecați de la Mănăstirea Horaița din Moldova, pentru a se

nevoi în orașul Nazaret. După cinci ani petrecuți la Nazaret, între 1843-1847, cei doi s-au așezat pe Muntele Tabor, aflat în apropiere, loc unde viața monahală se stinsese în urma vitregiilor veacurilor trecute, și au întemeiat un mic schit, în care s-au nevoit vreme de doisprezece ani. La începutul anului 1859, adunând ajutoare din țară, au inițiat reconstruirea unei biserici mai vechi din apropiere, datând, se pare, din secolul al XIII-lea, dându-i hramul „Schimbarea Domnului la Față”. La 26 decembrie 1859, cuviosul Irinarh a trecut la Domnul, în vârstă de 88 de ani, fiind îngropat în pronaosul bisericii începute de el acolo¹⁶.

După moartea starețului său, cuviosul Nectarie a fost hirotonit preot, în 1862, de către Patriarhul Chiril al Ierusalimului, fiind ridicat și la vrednicia de arhimandrit și numit egumen al mănăstirii. În anii următori a terminat de zidit biserica, un corp de chilii împrejur, trapeza și alte clădiri. Totul a fost gata în 1892. După o viețuire de 38 de ani pe Tabor (din care 20 ca egumen), slujind în limba română, arhimandritul Nectarie, simțindu-se bătrân și bolnav, s-a retras la Mănăstirea „Sfântul Sava” de lângă Betleem, unde și-a petrecut restul vieții, până în 1900, când a trecut la Domnul¹⁷.

Această primă inițiativă n-a avut implicații imediate pentru românii de la Locurile Sfinte, întrucât, după retragerea cuviosului Nectarie, Patriarhia Ierusalimului a numit un succesor grec. Dar așezământul românesc (ajuns apoi grecesc, sub ascultarea Mitropoliei Nazaretului) a fost cercetat de-a lungul anilor de numeroși pelerini veniți din țară.

O altă inițiativă românească a fost aceea a înnoirii Mănăstirii grecești „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Ierusalim, o așezare monastică ce data din secolul al IX-lea. Reparația, începută în secolul al XIX-lea, a fost continuată în secolul al XX-lea, mănăstirea devenind un fel de metoc al puținilor pelerini români care veneau în acele vremuri la Sfântul Mormânt, mărturie stând pietrele din curtea mănăstirii și zidurile pe care se

¹⁶ Arhim. Nectarie BANU, „Viața unui îmbunătățit călugăr român, Irinarh Roset”, pp. 603-632; pp. 770-779.

¹⁷ Arhim. Ioanichie BĂLAN, *Pelerinaj la Mormântul Domnului*, Ed. Episcopiei Romanului, 1999, pp. 150-152.

văd iscălituri ale unor pelerini români ajunși în Țara Sfântă pe la începutul secolului al XIX-lea. Aici rezida și talmaciul Patriarhiei pentru români, Mihail Caralli, care cunoștea bine limba română și îi ajuta pe români.

Mănăstirea avea în jur de 30 de încăperi pentru persoane, ziduri înalte de piatră, ca o cetate, și o grădină în care egumenul cultiva zarzavaturi și flori, o parte fiind plantată cu măslini, lămâi, portocali, smochini și migdali. Biserica mănăstirii – potrivit obiceiului locului – avea trei altare: unul principal, la mijloc, și alte două la dreapta și la stânga. Cel din stânga, închinat „Sfântului Sava cel Sfințit”, a fost reparat și înzestrat cu toate cele necesare pentru sfintele slujbe, de către o călugăriță româncă evlavioasă, maica Porfirie din Transilvania, iar în primăvara anului 1926 a fost sfințit de un mitropolit grec și destinat să fie *paraclis românesc*. Când veneau preoți din țară, maica Porfirie îi poftea să slujească aici. Acesta poate fi considerat primul altar românesc din Ierusalim¹⁸.

O altă inițiativă românească, de la sfârșitul secolului al XIX-lea, îi aparține unui preot de prin părțile Dobrogei, cunoscut sub numele de *Părintele Florea*. Neavând copii și apropiindu-se de bătrânețe, s-a hotărât să plece cu soția și să-și petreacă restul vieții pe pământul Țării Sfinte. Acolo i-a venit greu să stea printre greci sau arabi, căci nu putea să se înțeleagă cu ei, și reușind să adune, pentru întâia oară, pe toți românii care se găseau la acel moment în Ierusalim, au închiriat o casă mai mare, unde au locuit împreună. Aceasta a fost *Casa românească*, după denumirea pe care i-au dat-o românii ce locuiau în ea, iar una dintre camere a fost amenajată ca paraclis, pentru slujbele în limba română¹⁹.

În această situație i-a găsit pe români Teodor Burada, avocat și profesor la Conservatorul din Iași²⁰, când a ajuns la Ierusalim, la începutul

¹⁸ Pr. Vasile POCITAN, „Un paraclis românesc la Ierusalim”, în *Biserica Ortodoxă Română*, XLV (1927), 6, pp. 335-337.

¹⁹ Pr. Athanasie NEGOIȚĂ, „Locașurile de închinare românești de la Locurile Sfinte”, p. 15.

²⁰ Pelerin neobosit, Teodor T. Burada a fost un intelectual polyvalent, cunoscut muzician, jurist, folclorist și etnograf, nu mai puțin istoric și literat, animator al teatrului românesc. S-a născut la Iași, la 15 octombrie 1839, ca descendent al unei vechi familii

anului 1906. Impresionat de lipsa unui locaș propriu de închinare și a unui cămin, s-a sfătuit cu cei câțiva compatrioți din așa-numita *Casă românească* și au hotărât să se ocupe intens de construirea unei biserici românești la Ierusalim. Pentru strângerea fondurilor necesare au făcut apel la cunoscuții din țară, cărora le-au trimis scrisori, dar și la pelerinii români sosiți în Țara Sfântă.

La 25 mai 1906, Teodor Burada, împreună cu mai mulți români din București și din țară, s-a adresat Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, printr-o petiție, cu rugămintea de a i se încuviința

de aromâni stabiliți în Moldova, unde bunicul ajunsese vornic. Tatăl său, profesorul Tudorachi Burada, este autor al primei cărți de teoria muzicii (1829) și întemeietor al corului bărbătesc de la Biserica „Sfinții Atanasie și Chiril” din Iași, iar mama sa, Maria Isăcescu-Burada, a fost prima femeie traducătoare de teatru în limba română și cunosătoare a mai multor limbi străine. Teodor Burada a învățat muzica și limbile străine în familie, apoi vioara cu Alexandru Flechtenmacher, Paul Hette și Eduard Hübsch, pianul cu Constantin Ionescu-Gross. Și-a lărgit orizontul cultural cu profesori de talia lui V. A. Urechia – la limba și literatura română –, Grigore Cobălcescu – științele naturale –, Foulquier – limba franceză –, Starke – limba germană. După absolvirea Facultății de Drept din Iași, cu calificativul *eminente*, s-a perfecționat în domeniul muzical la Paris, fiind primul student moldovean la *Conservatoire imperial de musique et déclamation* (1861-1865). A frecventat în același timp Școala de poduri și șosele și Facultatea de Drept din Paris. A fost primul profesor de violină al Conservatorului din Iași, înființat în 1860 de A.I. Cuza și M. Kogălniceanu, și apoi profesor de teorie-solfegii la aceeași instituție ieșeană, împreună cu Gavriil Musicescu, Eduard Caudella și Titus Cerne. Teodor Burada a străbătut aproape toate meleagurile din lume pe unde trăiau români. Avea și avantajul de a cunoaște limbi străine, printre care greaca și turca. A făcut în total 17 călătorii, pe care le-a descris cu minuțioase detalii în cele 20 de relatări publicate între 1880-1915, în revistele: *Archiva*, *Convorbiri Literare*, *Macedonia*, ziarul *Românul*, *Buletinul Societății de Geografie*, *Analele Academiei Române*, *Buletinul de Arheologie*, *Istorie și Folclor*. A călătorit peste Prut, apoi în Transilvania și în Dobrogea, la Muntele Athos, în Macedonia, printre aromâni, apoi la românii din gubernia Cherson, din Rusia, și prin satele românilor istrieni, în insula Vegliea (Carc) și în Bitinia (Asia Mica), la românii din Moravia, pe urmele populației românești din Carpații Poloniei, în speță în regiunea Szczecin, în Croația și Dalmația, apoi în Palestina. A decedat la Iași, în 1923. A se vedea Viorel COSMA, „Burada Teodor T.”, în *Muzicieni din România. Lexicon*, vol. I (A-C), Ed. Muzicală, 1989, pp. 235-241; Vasile VASILE, *Profiluri de muzicieni români sec. XIX-XX*, vol. I, Ed. Muzicală, București, 1986, pp. 61-136; Iordan DATCU, *Dicționarul etnologilor români*, Ed. Saeculum, București, 2006, p. 171.

să strângă bani cu condicii de milă pentru zidirea bisericii românești la Ierusalim²¹.

În petiție era prezentată inițiativa lor și dorința care îi anima: „Mulți dintre noi, creștini ortodocși români, în nemărginita noastră dragoste și venerație pentru Hristos, care a venit pe pământ să ne răscumpere de uneltirile diavolului, am mers la locurile sfinte scumpe creștinilor de la Ierusalim, unde Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos a pățimit, S-a îngropat și a înviat. Și cu ce dor, cu ce dragoste am plecat din căminele noastre și inimile ne vibrează de bucurie la apropierea de aceste locuri sfinte unde credeam a ne ruga Domnului împreună cu închinătorii lui Dumnezeu de acolo.

Ce rău, ce mahnire ne-a cuprins, însă, când acolo, la Ierusalim, nu am găsit nici o bisericuță în care să auzim și să înțelegem în limba noastră românească sfintele rugăciuni. Aproape toate popoarele creștine au bisericile lor la Ierusalim. Numai noi, poporul român, nu.

Intrigați de acest fapt și jigniți în demnitatea noastră creștinească și națională, ne-am tot gândit cum am face și cum am proceda ca mai curând să vedem înălțată la Ierusalim biserica românească în care Dumnezeu să fie proslăvit și rugat în limba noastră românească.

Noi venim a Vă ruga cu nădejdea ca, pe de o parte, Sfântul Sinod să binecuvânteze inițiativa noastră, dându-ne voie în acest scop, cu o pantahuză, a aduna sumele necesare zidirii unei biserici românești la Ierusalim, iar pe de altă parte, cu speranța că și Sfântul Sinod va fi mândru de această inițiativă a fiilor sufletești ai Bisericii Ortodoxe Române și va face tot posibilul spre a se vedea cât mai curând realizată această a noastră sfântă cerință”²².

Cererea inițiată de Teodor Burada și semnată de mai mulți credincioși²³ a fost trimisă spre studiere și referire Comisiei de petițiuni a Sfân-

²¹ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 114/1906, f. 253, petiția înregistrată sub nr. 86/1906.

²² *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 114/1906, f. 648.

²³ Împreună cu Teodor Burada au semnat petiția și Carolie Boldur, str. Frumoașă nr. 49, București; Acrivița Tinca, str. Câmpianu nr. 48, București; L. Nenciu, Calea Victoriei nr. 212, București; Hagica Teodosia; I. Buiurga, Calea Rahovei nr. 53, București; E.D. Simionescu; E. Burada; Iconom Gh. Enăchescu; D. Neagu; Calipso Simionescu; V.

tului Sinod, care și-a prezentat raportul în ședința Sfântul Sinod din 5 iunie 1906, întrunit sub președinția Mitropolitului Primat Iosif Gheorghian (30 noiembrie 1886 - retras la 29 martie 1893; 8 decembrie 1896 - decedat la 24 ianuarie 1909), care a propus ca petiționarii să se adreseze mai întâi onoratului Guvern, „ca să binevoiască a regula cu cei în drept cele ce privesc la înființarea unei biserici române la Ierusalim și apoi și Sfântul Sinod, când va fi înștiințat de rezultat că e favorabil, va da binecuvântarea cerută și va face ca să se elibereze pantahuza cuvenită”²⁴.

În urma dezbaterilor și a lămuririlor date de mitropolitul Moldovei și Sucevei, Partenie Clinceni, Sfântul Sinod a aprobat a se face „pantahuza în toate eparhiile Regatului României în scopul arătat mai sus, cu condițiunea ca tot ce se va strânge într-un cătun sau comună să se constate prin încheiere de Proces-verbal, scris chiar în pantahuză cu preotul locului și cu un delegat al comitetului pentru zidirea unei biserici române la Ierusalim, iar tot ce se va strânge pe un județ întreg se va consemna la Casa de depuneri, de unde se vor ridica când se va obține dreptul de a face biserică și cu știința IPS Președinte al Sfântului Sinod”²⁵.

În urma acestei hotărâri sinodale, Teodor Burada începe să organizeze un comitet, fapt pe care îl aflăm dintr-o petiție adresată la 16 octombrie 1906 Sfântului Sinod, prin care i se comunică înființarea comitetului de inițiativă pentru zidirea unei biserici românești la Ierusalim și, în același timp, se cere înalta binecuvântare și împuternicire de a putea aduna cu condici de milă atât în țară, cât și în străinătate mijlocele bănești „trebuitoare pentru zidirea în sfânta cetate Ierusalim a unei biserici ortodoxe române cu chilii și, ajutându-ne Dumnezeu, și a altor așezăminte de binefacere”²⁶.

Botez; Eufrosina Caton; Diac. D. Simionescu; Aglaie Dimitriu; Aglaie Neagu; E. Nicolau; Maria Dimitriu; Nicoleta Predescu; Victoria Dimitriu. *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 114/1906, f. 648.

²⁴ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 114/1906, f. 649.

²⁵ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 114/1906, f. 649..

²⁶ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 114/1906, f. 651. Actul de constituire a fost autentificat de Tribunalul din Iași, sub nr. 1783/1906.

Teodor Burada cerea în petiția sa ca „Preasfințiții Chiriarhi din România și Onorata Administrațiune a Casei Bisericii să ne sprijine ca, prin ajutorul lui Dumnezeu, să putem ieși la limanul dorit”²⁷. Petiției, Teodor Burada i-a anexat actul de constituire a *Comitetului pentru zidirea unei biserici ortodoxe române în sfânta cetate Ierusalim*, cu următorul conținut: „Noi, arhimandrit Juvenalie Manolescu, preot Fotie Oprea, ierodiacon Savatie Popa, Eugenia Boldur, proprietară, și Teodor Burada, avocat, mai jos semnați, români ortodocși din legatul României, dorind a zidi o sfântă biserică ortodoxă română cu chilii și, ajutându-ne Dumnezeu, și alte așezăminte de binefacere în sfânta cetate Ierusalim, ne constituim în acest scop în comitet și ne legăm înaintea lui Dumnezeu, unul către altul și cu toții către Sfântul Sinod al Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe din Regatul România și către Onorabilul Minister al Cultelor și Instrucțiunii ca ofrandele și banii ce se vor aduna în țara noastră, România, și în străinătate, cu condici de milă, se vor depune la Casa de Consemnațiuni a țării noastre, potrivit votului Sfântului Sinod din ședința din 5 iunie, și nu se vor ridica de acolo decât cu știința Sfântului Sinod și a Onoratului Minister și anume numai pentru zicerile mai sus pomenite.

Toate aceste clădiri vor fi puse sub nemijlocita autoritate a Sfântului Sinod și a Onoratului Minister al Cultelor și Instrucțiunii, care împreună vor îngriji pe viitor de soarta lor, fără ca noi, ostenitorii și membri acestui Comitet, să avem cândva vreo pretenție de folosire sau de proprietate asupra lor.

Pentru regula și siguranța celor mai sus arătate, noi, pe de o parte, declarăm pe sufletul nostru și pe conștiința noastră că vom lucra cu toată râvna și buna credință la strângerea milelor pentru mărețul scop mai sus arătat, iar pe de altă parte, lăsăm Sfântului Sinod puterea de a completa acest comitet în caz când vreunul dintre noi sau cu toții vom trece din această viață sau când am demisiona din acest comitet, fie prin numire în vreo funcțiune sau prin retragerea din diferite împrejurări”²⁸.

²⁷ Arhiva Sfântului Sinod, Dosar 114/1906, f. 651.

²⁸ Arhiva Sfântului Sinod, Dosar 114/1906, f. 653. Actul este semnat de membrii comitetului: Arhimandrit Juvenalie Manolescu, domiciliat în Ierusalim (Palestina), Preot

La petiție s-a anexat și o copie după Procesul-verbal încheiat la 5 octombrie 1906, prin care Comitetul alege ca președinte pe Teodor Burada, căruia urmau a i se adresa întreaga corespondență oficială cu privire la strângerea ofrandelor și a banilor necesari pentru zidirea bisericii²⁹. Petiția și cele două anexe au fost trimise, spre studiu și propuneri, Comisiei de petițiuni a Sfântului Sinod, formată din episcopul Gherasim al Romanului, raportor, și arhieriei Nifon Ploieșteanul și Sofronie Craioveanul. Concluziile raportului Comisiei au fost aprobate de plenum Sfântului Sinod, în ședința din 24 octombrie 1906, iar la 28 octombrie același an, Cancelaria Sfântului Sinod a comunicat hotărârea sinodală către toate eparhiile, către Administrația Casei Bisericii și lui Teodor Burada însuși. Potrivit acesteia, s-a aprobat a aprobat cererea comitetului de inițiativă și i s-a acordat autorizarea cerută de a putea strânge, „atât în păzitul de Dumnezeu Regat al României, cât și în afară din Regat, cu condici de milă, vizate de autoritățile în drept, mijloacele bănești trebuitoare în scopul de a zidi o biserică ortodoxă română cu chilio și, ajutând Dumnezeu, și alte așezăminte de binefacere în sfânta cetate Ierusalim”.

Fotie Oprea, domiciliat în Ierusalim (Palestina), Ierodiacon Savatie Popa, domiciliat în Mănăstirea Neamț, Eugenia Boldur, domiciliată în Iași, Teodor Burada, domiciliat în Iași. Semnăturile membrilor Comitetului sunt confirmate de doi martori: Al. Dumitriu și Hagi Frumuzachi, domiciliați în Iași, și se încheie cu câteva indicații notariale: „Pentru ca acest act de constituire a noastră în Comitet să aibă putere înaintea oricărei autorități, am rugat Onoratul Tribunal din Iași de a-l autentifica. Actul de față s-a făcut în șapte exemplare, din care unul se va înainta Sfântului Sinod, unul Administrației Casei Bisericii și câte unul se va lua de fiecare dintre noi, membrii Comitetului. Făcut în orașul Iași, în 3 octombrie 1906”.

²⁹ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 114/1906, f. 652. „Noi, arhimandrit Juvenalie Manolescu, preot Fotie Oprea, ierodiacon Savatie Popa, Eugenia Boldur, proprietară, și Teodor Burada, avocat, mai jos semnați, membri constituiți în comitet, prin actul autentificat de Tribunalul județean Iași, Secția III-a, nr. 1783 din 3 octombrie 1906, pentru zidirea unei biserici cu chilio și, ajutându-ne Dumnezeu, și a altor așezăminte de binefacere în sfânta cetate Ierusalim, întrunindu-ne în ziua de 5 octombrie 1906 pentru a alege dintre noi un președinte acestui comitet, după consfătuirea avută în această privință, am ales în unanimitate de voturi ca președinte pe Dl. Teodor Burada, avocat. Drept care am încheiat Procesul-verbal de față, subscriindu-se de către noi, membrii comitetului”.

Comitetul era obligat, potrivit votului dat de Sfântul Sinod, ca sumele bănești strânse în comune sau județe să le depună imediat la Casa de Consemnațiuni din București, de unde puteau fi ridicate doar cu știri și încuviințarea președintelui Sfântului Sinod³⁰.

Colectarea de mijloace bănești de către Comitetul de inițiativă

La 31 octombrie 1906, este aprobată pantahuza cu care urma să se facă colectarea sumelor; a fost eliberată de Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian și aprobată prin jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 2.050 din 8 decembrie 1906, a primit drept de liberă circulație pe timp de un an, prin ea fiind invitate „toate autoritățile administrative și comunale din țară să lase liber pe purtătorul acestei condici de a strânge mijloace bănești pentru clădirea unei biserici ortodoxe române, cu chilii și alte așezăminte de binefacere, în sfânta cetate Ierusalim”³¹.

Pe temeiul celor de mai sus, Comitetul a tipărit la Tipografia „Gutenberg” din București un *Apel către neamul românesc*, în care propovăduia importanța ridicării bisericii de la Ierusalim și a altor așezăminte de care românii au nevoie în Cetatea Sfântă: „Încă demult s-a simțit necesitatea de a se clădi în sfânta cetate a Ierusalimului o biserică ortodoxă românească, cu chilii de locuit împrejur și alte așezăminte de binefacere, care să fie de adăpost și pentru înlesnirea traiului românilor care merg din evlavie în fiecare an, în număr însemnat, pentru închinare la Locurile Sfinte din Palestina, iar mai ales la Sfântul Mormânt al Mântuitorului lumii Iisus Hristos. Pilda aceasta ne-au dat-o atât popoarele celelalte ortodoxe, precum și cele eterodoxe care au reușit să aibă astăzi în Ierusalim frumoase edificii și mărețe instituții naționale, ce fac lauda neamului lor. Credem a fi aproape timpul ca și noi românii să avem biserica noastră proprie și casa noastră de adăpost spre lauda Domnului și fala neamului nostru. În acest scop, întindem mâna cu evlavie către toți bunii creștini,

³⁰ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 114/1906, f. 658.

³¹ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 254/1906-1928, f. 13.

cerând tuturor să binevoiască a contribui cu cât inima îi îndeamnă și puterile îi ajută pentru desăvârșirea scopului urmărit³².

Pe contrapagină era imprimat textul pantahuzei, semnat de Mitropolitul Primat Iosif, în care era menționat faptul că i se acordă comitetului, din partea chiriarii, ca „pe timp de un an de zile, cu aceasta (pantahuza – n.n.) să se facă apel la caritatea creștină din cuprinsul acestei de Dumnezeu păzite eparhii în primirea comitetului, constituit prin actul legal autentificat de Onor Tribunal Iași nr. 1.783/1906, și care este compus, după cum se arată în menționata adresă a Sfântului Sinod, din precuviosul arhimandrit Juvenalie Manolescu, preotul Fotie Oprea, ierodiaconul Savatie Popa, D-na Eugenia Boldur și Dl. Teodor T. Burada”³³.

În anii care au urmat, prin osteneala membrilor Comitetului, s-au adunat și primele sume de bani pentru zidirea unei biserici cu chilii la Ierusalim, banii fiind depuși la Casa de Depuneri și Consemnațiuni, iar recipisele înaintate spre știință și păstrare la Cancelaria Sfântului Sinod. Întrunit în ședință plenară la 1 mai 1909, sub președinția Mitropolitului Primat Atanasie Mironescu (întronizat la 8 februarie 1909, retras la 28 iunie 1911), Sfântul Sinod a luat act de colecta făcută³⁴. Potrivit documentelor, arhimandritul Juvenalie Manolescu, membru al Comitetului, a depus două recipise, în valoare de 1.000 lei și, respectiv, de 3.000 lei³⁵, directorul ziarului *Universul*, trei recipise, în valoare totală de 1.213 lei, adunați prin subscripție publică³⁶, iar Teodor Burada, președintele comitetului, alte șapte recipise, în valoare totală de 7.500 lei³⁷.

La 6 mai 1909, membrii comitetului au înaintat o scrisoare Sfântului Sinod, prin care roagă să se aprobe schimbarea destinației banilor adunați până acum cu pantahuza, spre a fi folosiți, pe de o parte, la plata chiriei localului pe care comitetul l-a închiriat la Ierusalim pentru găzduirea pelerinilor români care vin să se închine la Sfântul Mormânt, și

³² *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 254/1906-1928, f. 2.

³³ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 254/1906-1928, f. 2v.

³⁴ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 119/1909, f. 70.

³⁵ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 119/1909, f. 613.

³⁶ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 119/1909, f. 609.

³⁷ *Arhiva Sfântului Sinod*, Dosar 119/1909, f. 70.